

I. 8. Vadászélmények Nagyapámmal

Pedig az élet vidáman folyt a maga szokásos rendjén. A vadászatok idején sok vendég jött és ment, s nekem ez különösen sok örömet és izgalmat hozott. A kilencet már januárban betöltöttem és Nagyapám szerint „megértem” arra, hogy lőfegyvert adjanak a kezembe. Adott is: először, születésnapomra, egy „flobert”-et, amit ma huszonkettesnek neveznek, s azt ígéretet, hogy ha megtanulok „egyenesen” lőni ezzel: komoly, igazi vadászpuskát is kapok.

Kétcsövű, húszas serétes puska volt, fényes-fekete, olaj szagú, igazi puska. Nagyapám illő módon adta át, vendégek előtt, ünnepélyesen. A nagy pipázóban, ott, mindenki előtt, le kellett tennem a „vadász-eskü” (amit már jó előre betanultam), s ami, ha jól emlékszem, valahogy így hangzott: Hadúrra, minden magyarok és minden vadászok Istenére esküszöm, hogy ezt a lőfegyvert minden időben becsülettel és tisztességgel használom, Hazám törvényeit betartom, a vadat szenvedni nem hagyom... úgy segítjen engem minden vadászok Ura . . . az egy élő igaz Isten!”

Kinyögtem. Mikor végeztem vele, Nagyapám kezet nyújtott, mintha csak felnőtt ember lettem volna, meg is szorította a kezemet keményen. Aztán sorra a vendégek is kezet nyújtottak, és másnap reggel ott voltam én is köztük, puskámmal a vállamon, s az első hajtásban Nagyapám mellett foglaltam helyet.

Azon a délután posztócsizmát húztam a lábamra, szvettert a báránybőr bekecs alá, kesztyűt a kezemre és kucsmát a fejemre. Hideg volt. Csikorgott alattunk a fagyott hó, ahogy mentünk fölfele az istálló menti szekérúton, föl a legelő dombjára s azon keresztül egyenest a kiserdő felé. Hosszú gyaloglásnak tűnt, vállamon a súlyos puskával, a mély hóban, pedig a valóságban alig volt két kilométernyire a kiserdő. Mire elértük az erdő felső sarkát, már a nap is lefagyott az ég pereméről, s a világ elszürkült körülöttünk. Alattunk a pujoni völgy nádasa már csak egy elmosódó barna foltnak látszott. Táti ment elől, én megette. Táti az öreg jágerunk volt. Valódi neve Bartha János, ez volt belevésve fényesre kopott csövű öreg vadászpuskájának az agyába: Bartha János. De mindenki Tátinak becézte. Hatalmas tölgyfák őrizték az erdő szélét. Az egyiknél Táti megállt.

„Ide nézzen, Albika gróf – mondta Táti fagyott bajusza alól –, lássa ezt a jelt ezen a fán?” Közlebb léptem, hogy jobban lássak. Az öreg fa kérgén hegedés domborodott. Mintha két betű lett volna. Egy W és egy A. „Ezt még az öreg gróf édesapja véste volt ebbe a fába, amikor gyerek volt. Hosszú ideje annak! Én se voltam még a világon, pedig én bizony immár a hatvanat járom. W.A. Wass Albert. Lám, a maga neve is ez. Azért véste volt a nevit, hogy máskor is meglelje ezt a fát. Mert ez a fa, lássa, a legjobb hely, akár lesen, akár hajtvadászaton, akár rókára, akár vaddisznóra, akár nyúlra. Na ide lapulunk mi ketten most, ehhez a fához, s csöndben leszünk ezentúl, mint a tyúk tollában a tetű.”

Oda is lapultunk a nagy tölgyfa törzséhez, egymás mellett. Orromban éreztem Táti condrájának dohányszagát. Álltam ott mellette a hidegben, töltött puskával és vártam a nyulat. Arra is gondoltam, hogy mi lesz, ha nyúl helyett vaddisznó jön elő az erdőből, vagy róka? Szememet meresztettem a bozótra, előbb az ujjam bögye kezdett fájni a puskától, aztán a fülem csücske, ahogy kilógott a kucsma alól. A szürkesség kezdett szorosabbra zárulni körülöttünk, s a csönd mintha ráfagyott volna a dombokra.

Aztán egyszerre bökést éreztem az oldalamon. Tátira néztem. Álla megmozdult kissé, bal felé. De akkor már én is láttam a nyulat. Ott ült az erdő szélén, mozdulatlanul. Figyelt. Aztán megmozdult és lassú bukdácsolással indult a rozsvetés felé.

„Psz.” – pissezgett Táti s a nyúl megállt. Hátuljára emelkedett, figyelt. „Lőjön már, a szentségit...” súgta Táti és én meghúztam a ravaszt. Nagyon dördült a puska a csöndben, s nekiütötte tarkómat a fának. A füsttől egy-két pillanatig nem láttam semmit.

„Bravó!” – kiáltott oda Nagyapám és meg is emelte a kalapját hozzá.

„Ezt jól meglőtte!” – emelte föld Táti a hangját s már akkor én is láttam a rugdalózó nyulat a hóban. Puskával a kezemben odarohantam a nyúlhoz. Megálltam és néztem. Jókorá nagy nyúl volt. „A puskát, Albika gróf – szólalt meg mögöttem Táti dörmögő hangja –, elzárta-e? Mert ha nem, akkor nagy baj történhet...! Ezt meg kell tanulnia. Vegye ki a töltést is...”

Aztán előhúzta a vadászkeszét, a nyúl egyik hátsó lábának ina között átvágta a bőrt s a másik lábat behúzáva, ráakasztotta a puskám csövére.

„Na most vegye a vállára, s menjünk, mielőtt ránk fagy az éccaka...”

Nehéz volt az a nyúl. A puska csöve nyomta a vállamat kegyetlenül, még ma is érzem. S az út hazafele az éjszaka szürke sötétjében még gonoszabbnak tetszett, mint jövet. De megérte. Ritkán éreztem olyan büszkeséget a szívemben, mint amikor hazaérve letettem a nyulat Nagyapám elé a konyha folyosóján.

„Magad lótted, magad hoztad haza – mondta Nagypám –, megérdemled, hogy vadásszá avassalak.” Aztán ott helyben le kellett feküdnöm a nyúlra, s a puskevesszővel olyan hármat húzott rám Nagypám, hogy még a vastag téli nadrágon át is csípett.

Attól kezdve Nagypám szemében nagy fiú voltam. Karácsonyra azonban Bécsbe küldenek!

Ennek a szép napnak az emléke velem volt sokáig. Még ma is velem van. Pedig azóta immár hetvennyolc esztendő telt el, és aki ott volt azon a szép napon a Gyertyános nevezetű erdőben: egyetlen sem él már, csak én egyedül. S valahányszor erre gondolok, úgy érzem magam, mint egy vén száraz karó, amit az idő ott hagyott, Isten tudja miért.

Ahogy visszagondolok arra a régi ősre, ma már fölismerem a jeleket, melyeknek az árnyéka már akkor rávetődött azokra a napokra. A falu már nem olyan volt, mint régen. Ha kocsival végighajtottunk az utcán, az emberek csak megbökték szalmalapjuk szélét s elfordították a fejüket. Azelőtt azt mondták, derűsen „szerutmuna la mászá” s Nagypám rájuk bólintott „szenetátye bune”, ami jó egészséget jelentett. Ő továbbra is ezzel köszönt, de a falubeli oláhok már csak morogtak valamit, mint akik szégyenkeznek, mert szégyenkezni- valójuk volt. Az Ordentlich korcsmája előtti téren emberek tömörültek, valahányszor elhajtottunk mellettük, elfordultak, mint akik nem mernek a szemünkbe nézni. Sanyi árulta el, hogy rossz hírek járnak a faluban. „A kommunisták sok rosszat beszélnek” mondta. De hogy kik voltak azok a „kommunisták” azt vagy ő maga sem tudta, vagy nem akarta megmondani.